

Emina Alešević,
Smaila Balić Rahmanović,
Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Bihaću

Pregledni naučni rad
Review scientific paper

Refleksije o nastavničkoj profesiji

Sažetak

Nastavnička profesija jedna je od najizazovnijih profesija, posebno kada se uzmu u obzir savremeni tokovi nauke i društva. U skladu sa različitim društvenim promjenama i potrebama, kao i svaka druga profesija, nastavnička profesija podložna je procesu adaptacije, međutim i obligatorna očuvati najbolji interes djeteta. Shodno tome, pred nastavnike se postavljaju visoka očekivanja od strane cijele zajednice, što može kod nastavnika izazvati osjećaj nedostatka kompetencija i uticati na njihovu radnu produktivnost. Dodatno opterećenje nastavnicima može biti i konstantno preispitivanje odluke o izboru nastavničke profesije koje se javlja kao posljedica prevelikog pritiska na ulogu nastavnika. Stoga je cilj istraživanja na osnovu stavova nastavnika ispitati njihovu spremnost na ponovni odabir iste profesije te identificirati i analizirati faktore koji utiču na formiranje tih stavova.

Ključne riječi: nastavnička profesija, izazovi, stavovi.

Uvodna razmatranja

S obzirom na konstantna propitivanja koja zanimanja će moći zamijeniti vještačka inteligencija, humanoidni roboti ili drugi produkti napredne tehnologije postavlja se pitanje da li je moguće zamijeniti nastavničku ulogu. U sistemima koji razumiju značaj i dugoročno ulaganje u obrazovanje nastavnička profesija je visoko respektirana i nastavnici uživaju dobar društveni status. Kada se govori o razvoju djeteta pored ključne uloge roditelja koji su prvi i najvažniji učitelji djece vrlo važnu ulogu imaju nastavnici. Dakle, njihova uloga nije isključivo obrazovna, nego su i nosioci drugih brojnih uloga.

Nastavnik, dakle, ima značajnu obrazovnu, ali i vaspitnu ulogu. Ostale uloge koje mu se pripisuju su: uloga organizatora, mentora, savjetnika, saradnika,

moderatora. Međutim, uprkos svim tim ulogama i insistiranju na stručnosti i profesionalnosti nastavnika, važno je imati u vidu da je nastavnik prije svega čovjek, ličnost (Marić Jurišin, Malčić, 2022). Osim toga što podučava nastavnik pruža emocionalnu podršku, razumijevanje, ohrabruje i usmjerava učenike ka razvoju poželjnih osobina i usvajanju sistema pozitivnih vrijednosti. Strong (2007) navodi da dobar nastavnik ima sljedeće odlike: stalo mu je do učenika i do vaspitno-obrazovnog procesa; podstiče, afirmiše i ohrabruje svoje učenike; dobar je slušalac; ima razumijevanja za učeničke brige i dileme; trudi se da istinski poznaje svoje učenike; pravičan je i zavređuje poštovanje svojih učenika, ali i on poštuje njih; podstiče socijalnu interakciju i komunikaciju među učenicima; širi entuzijazam po pitanju učenja i poučavanja; preuzima ulogu lidera na polju motivacije; posvećen je svom pozivu; sprovodi refleksivnu praksu; podstiče razvoj kritičkog mišljenja i aktivizma kod svojih učenika; ima visok stepen autonomije u svom radu i vičan je samoprocjeni sopstvenog rada; permanentno se profesionalno razvija.

Sve navedeno svjedoči kompleksnosti nastavničkog poziva čija je odgovornost pri procesima podučavanja nemjerljiva te se može sa sigurnošću tvrditi da je to profesija koja ne može tek tako biti zamijenjena. Obrazovanje ima zadatak modernizirati nastavni proces u skladu s tehnološkim napretkom, što znači da se od obrazovnih institucija ne očekuje postavljanje barijera tehnologiji, s obzirom na sve negativne posljedice. S druge strane, očekuje se da se učitelj prilagodi novoj ulozi i prati razvoj tih dostignuća kroz dodatno obrazovanje.

U znatanom broju istaživanja (Kostović, 2008; Malčić, Tančić i Kostović, 2017; Dragojević i Marić Jurišin, 2021) potvrđeno je da je uloga koju nastavnici imaju u okviru vaspitno-obrazovnog procesa ključna i nezamjenjiva. Pojedini istraživači ističu da je u „istraživačkom diskursu ova činjenica postala opšte mjesto, na koje nisu uticale brojne diskusije o karakteru i specifičnostima te uloge, o vrstama profesionalnog pripremanja i usavršavanja nastavnika, neophodnim kompetencijama i promjenama koje savremeni razvoj donosi” (Popović, 2019).

Iz tog razloga cilj ovog rada jeste ispitati da li bi nastavnici opet izabrali nastavničku profesiju uprkos svim izazovima i koji je razlog njihovog takvog izbora.

Složenost nastavničke profesije

Didaktički trokut, kao ilustracija faktora nastave, koji se sastoji od učenika, učitelja i nastavnog sadržaja, dugo nije mijenjao svoj oblik, ali kao rezultat brzog razvoja znanosti, dopunjen je, odnosno prerastao je u četverokut, koji

osim spomenutih faktora čini i materijalno-tehnička potpora. U obrazovnom sistemu učitelj je konstanta, njegova prisutnost kao figure u nastavnom procesu je fiksna, iako je neporeciva činjenica da su pritisci koji se vrše na nastavnike sve snažniji, odnosno, da se od nastavnika očekuje da podnese teret svih ostalih faktora i bude najsnažnija poveznica između njih. Nastavnici se studijem temeljito pripremaju za svoj poziv, ali praktičnom primjenom u potpunosti stižu svijest o odgovornosti i težini vlastitog zvanja.

Nije novina da efikasnost vaspitno-obrazovnog sistema zavisi u velikoj mjeri od samih nastavnika, nivoa njihovog inicijalnog i kontinuiranog obrazovanja, društvenog statusa, stručnosti/kompetentnosti i iskustva. Stručnost nastavnika danas obuhvata više od naučno/tehnološkog znanja, ona uključuje i socijalno/iskustveno razumijevanje stečeno u okviru nastavnog procesa (Marić Jurišin & Malčić, 2022).

Uloga nastavnika u savremenom društvu je ogromna i višeslojna. Međutim, koliko god bila važna ona je i zahtjevna i popraćena mnogobrojnim izazovima. S jedne strane imamo dijete koje treba oblikovati u sve ono što zajednica očekuje, a s druge strane imamo napore nastavnika da ta očekivanja ispune, što zahtijeva posebnu organizaciju vremena, ali i privatnog i poslovnog života.

S jedne strane nastavniku se pripisuju svojstva „pedagoške veličine“, ali se on istovremeno i magrinalizuje uz jasno izražavanje skepse prema njegovom značaju (Kostović, 2005).

Nastavnici se danas suočavaju sa raznim preprekama u obavljanju svoje profesionalne uloge. Prateći historijski tok razvoja nastavničke profesije, prepreke koje se danas javljaju rezultat su promjena u sistemu vrijednosti, tehnoloških dostignuća, novih obrazovnih paradigmi, drugačijeg stila života, koji ne samo da utiču na poslovni i privatni život nastavnika, već oblikuju i društvenu svijest o ovoj profesiji.

Nekada su djeca maštala da budu nastavnici, igrala se „škole“ što ukazuje da je ovo zanimanje predstavljalo prestižnu i poželjnu profesiju u društvu. Danas, gledajući kako su nastavnici tretirani od strane sistema malo ko izražava želju baviti se ovim zanimanjem što dovodi do toga da ova profesija postaje deficitarna i društveno degradirana. Slaba valorizacija rada, nepoštovanje od strane roditelja koji nastavnike ne doživljavaju kao partnere u procesu obrazovanja svoje djece, već kao javni servis koji im treba konstantno biti na usluzi, društveno nerealna očekivanja od nastavnika, preopterećenost administrativnim poslovima, uplitanje politike u obrazovni sistem samo su neki od faktora koji doprinose sve rjeđem profesionalnom usmjerevanju mladih ka ovom pozivu.

Uvjeti rada i priroda radnih zadataka odgojno-obrazovnih radnika takvi

su da dio poslova obavljaju izvan radnog mjesta. U nekim školama uvjeti rada toliko su loši da je nemoguće ostvariti očekivana postignuća u radu s učenicima, što dovodi do pojačanog stresa kod odgojno-obrazovnih radnika. Istraživanja pokazuju da uspjeh učenika ojačava nastavnike: Niti jedan faktor, čak ni plata, ne osnažuje učitelje kao napredak učenika (Bousquet, 2012; prema Žužić i sar., 2020). Nažalost, zbog neadekvatnih prostornih, materijalno-tehničkih i didaktičko-metodičkih uvjeta rada često izostaje uspješnost u poučavanju. S druge strane, radni zadaci takve su prirode da se obavljaju ne samo u školi, već i kod kuće, a zadiranje posla u privatni život osobe može biti uzrok sagorijevanja (Žužić i sar., 2020).

Nastavnici koji su nezadovoljni svojim poslom ne pripremaju se dovoljno za nastavu i nemaju dovoljno razumijevanja za učenike. To može bitno uticati na odnose između nastavnika i učenika te sprječavati učenički napredak (Koludrović i sar., 2009). Prema rezultatima istraživanja 40% nastavnika nezadovoljnih svojim poslom prihvatilo bi drugi nenastavnički posao ili ne bi ponovno izabralo nastavnički poziv. Što nastavnici procjenjuju radne uvjete, društveni ugled svojega zanimanja i svoju kompetentnost lošijima, doživljavaju veće nezadovoljstvo poslom (Radeka, Sorić, 2006).

Metodologija istraživanja

Cilj istraživanja je na osnovu stavova nastavnika ispitati njihovu spremnost na ponovni odabir iste profesije te identificirati i analizirati faktore koji utiču na formiranje tih stavova. U skladu sa ciljem postavljeni su sljedeći zadaci istraživanja:

1. Ispitati da li su očekivanja nastavnika o profesiji ispunjena
2. Ispitati percepciju nastavnika o nastavničkoj profesiji u odnosu na druge poslove
3. Utvrditi razlike u stavovima prema nastavničkoj profesiji

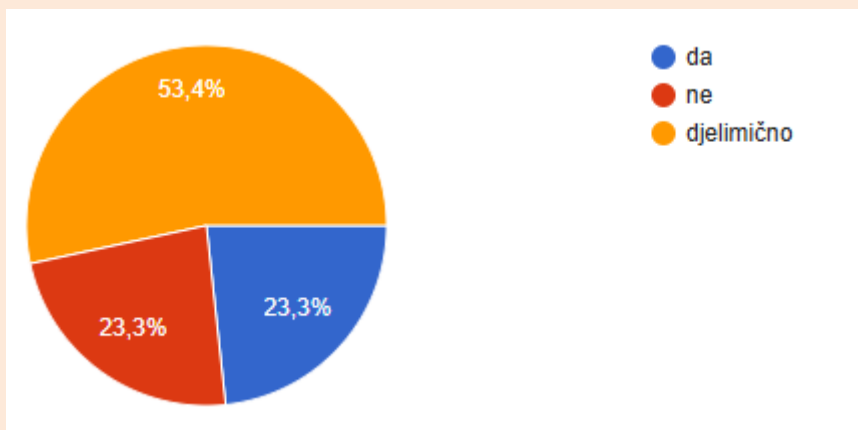
U istraživanju su učestvovala 103 nastavnika iz srednjih škola na području Unsko-sanskog kantona. S obzirom na spol većina ispitanika je ženskog spola (61,2%), dok ostatak (38,8%) su muškog spola. Kada je u pitanju dob ispitanika 42,7% je starosti od 41-50 godina, zatim slijede od 31-40 godina (24,3%) dok je najmanje ispitanika 4,9% preko 60 godina. 37,9% ispitanika radi preko 20 godina, 32% radi od 11-20 godina, 22,3% do 5 godina, 7,8% 6-10 godina.

Istraživanje na temu Refleksije o nastavničkoj profesiji sprovedeno je u obliku anketnog upitnika. Anketa je kreirana za potrebe ovog istraživanja i čine je podaci o spolu, dobi, radnom iskustvu u školi te ostala pitanja koja su

usmjerena na refleksiju o nastavničkoj profesiji. Anketa je sprovedena putem online anketnog upitnika koji je izrađen pomoću aplikacije google forms. Ista je anonimna i istraživanje je sprovedeno u maju 2025. godine.

Rezultati i diskusija

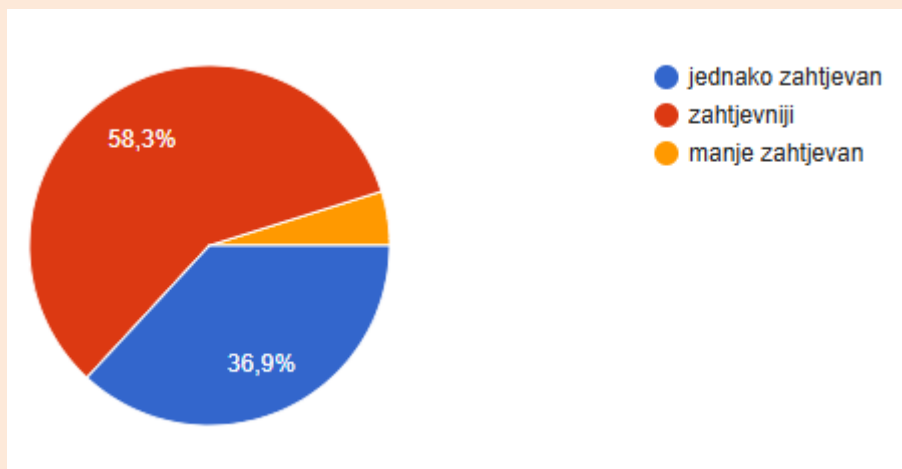
Rezultati istraživanja prikazani su u skladu sa definiranim istraživačkim zadacima. Kada je u pitanju prvi zadatak istraživanja koji se odnosi na ispitivanja očekivanja nastavnika o nastavničkoj profesiji dobiveni su sljedeći rezultati:

Grafikon 1: Ispunjenost očekivanja o nastavničkoj profesiji

Iz grafikona je vidljivo je da 23,3% nastavnika smatra da su njihova očekivanja o profesiji ispunjena dok jednak postotak smatra da očekivanja nisu ispunjena. 53,4% nastavnika ocijenilo je da su očekivanja djelimično ispunjena. Na osnovu rezultata iz grafikona može se zaključiti da očekivanja o nastavničkoj profesiji nisu ispunjena.

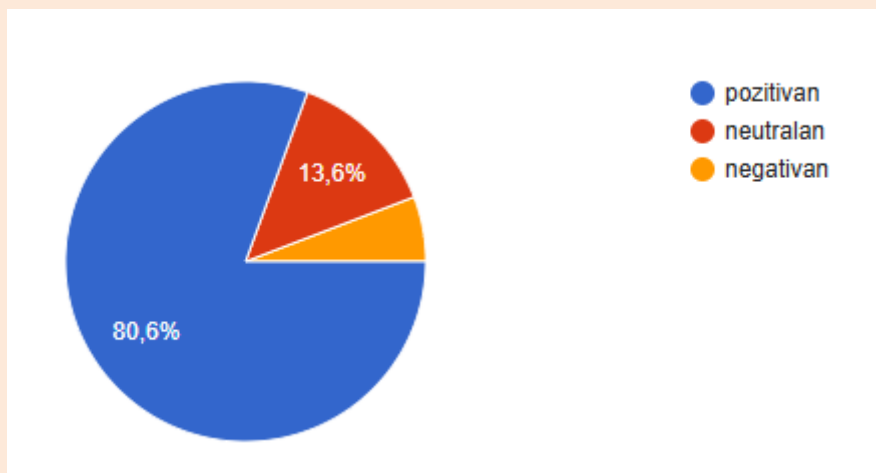
Kako je prethodno navedeno, jedan od zadatak je ispitati percepciju nastavnika o nastavničkoj profesiji u odnosu na druge poslove i u skladu s tim dobiveni su sljedeći rezultati:

Grafikon 2: Percepcija nastavnika o nastavničkoj profesiji u odnosu na druge poslove

58,3% nastavnika smatra da je nastavnička profesija zahtjevnija u odnosu na druge poslove, 36,9% ocijenilo je da je jednako zahtjeva, dok 4,9% smatra je manje zahtjevnom. Pretpostavlja se da su ovako dobiveni rezultati povezani sa pritiscima koje nastavnici osjećaju kako bi ispunili očekivanja roditelja. Pored toga, uloge koje nastavnik nosi su brojne i kompleksne te nadilaze puko prenošenje znanja. Uz ulogu nastavnika tu su istovremeno uloge edukatora, motivatora, savjetnika, organizatora i menadžera nastave, ali i modela i uzora, sa kojim se isprepliću brojne porodične uloge te samim tim nose i višestruku odgovornost. Iako nastavnici fizički provode manje vremena u školi u odnosu na standardno radno vrijeme, uz pripremanje nastave, vrednovanje učenčkih radova, te druge obaveze koje se vežu za nastavničku profesiju, ukupan angažman često premašuje osmosatno radno vrijeme.

Kada govorimo o stavovima prema nastavničkoj profesiji iz grafikona 3 vidljivo je da većina nastavnika (80,6%) ima pozitivan stav prema vlastitoj profesiji, 13,6% neutralan i 5,8% negativan. Iako manji broj nastavnika zauzima neutralan ili negativan stav, njihovo mišljenje ne treba zanemariti, jer mogu biti indikatori važnih sistemskih problema. Razlozi koji dovode do takvih stavova su različiti i zavise od više faktora kao što su lična iskustva i očekivanja te radni uvjeti.

Grafikon 3: Stavovi o nastavničkoj profesiji

73,8% nastavnika navodi da bi ponovo odabralo nastavnički poziv, dok 26,2% navodi da ne bi ponovo odabralo nastavnički poziv. Kao razloge ponovnog odabira zanimanja nastavnici najviše ističu ljubav prema nastavničkom pozivu (82,5%), fleksibilnost radnog vremena (40%) te konstantnu dinamičnost u radu (32,5%).

Cjelokupan odgojni i nastavni rad treba biti zasnovan na načelu ljubavi koje vodi međusobnoj povezanosti i sinergiji (Bratanić, 1996).

Najvažniji element kvalitetnog poučavanja je način na koji učenici reagiraju na aktivnosti poučavanja, što zapravo predstavlja interakciju između nastavnika i učenika. Bratanić (1996; prema Franjić, 2018) ukazuje da nastava kao odgojno-obrazovna djelatnost uključuje dva međuovisna procesa koji se odvijaju u interakcijskoj povezanosti nastavnika i učenika, a ti procesi su učenje i poučavanje. Proces u nastavnoj situaciji u razredu stapaju se u interpersonalnoj komunikaciji objedinjujući aktivnosti nastavnika s aktivnošću učenika i obratno. Na toj se razini, koju imenujemo nazivom mikropedagoška, gubi granica između obrazovanja i odgoja, između poučavanja i učenja, slijevajući se u jedinstveni i cjeloviti proces (Bratanić, 1996; prema Franjić, 2018). Nastavnikova osobnost igra također važnu ulogu u ovom procesu. Najvažnije osobine nastavnikove osobnosti kako ih ističu mladi učitelji pripravnici u istraživanju provedenom o obrazovanju učitelja, jesu slijedeće: strpljivost, komunikativnost, empatija, dosljednost, samouvjerenost (Relja, 2006). Isto tako važne su i moralni uzor učitelja te njegova ljubav prema nastavničkom pozivu (Franjić, 2018).

73,8% nastavnika navodi da bi ponovo odabralo nastavnički poziv, dok 26,2% navodi da ne bi ponovo odabralo nastavnički poziv. Kao razloge ponovnog

odabira zanimanja nastavnici najviše ističu ljubav prema nastavničkom pozivu (82,5%), fleksibilnost radnog vremena (40%) te konstantnu dinamičnost u radu (32,5%).

Cjelokupan odgojni i nastavni rad treba biti zasnovan na načelu ljubavi koje vodi međusobnoj povezanosti i sinergiji (Bratanić, 1996). Za uspješno obavljanje zadataka i zadovoljstvo na radu neophodna je ljubav prema poslu koji radimo. Učenici prepoznaju nastavnike koji vole svoj posao. Takvi nastavnici prenose entuzijazam i stvaraju pozitivno okruženje za učenike. Potiču razvoj i samopouzdanje učenika, znaju potaknuti njihov potencijal i snažniju želju za učenjem. Upitno je mogu li nastavnici koji ne vole svoj posao i ne nose sa sobom žar i strast svoje profesije u punom kapacitetu prenijeti znanje učenicima i uticati na pozitivan razvoj učenika. Dakle, nastavnik nije samo onaj koji posjeduje znanje, već ima i vještine prenošenja tog znanja, kao i ljubav prema nastavničkom pozivu. Nastavnik koji ne voli svoj posao nije motiviran nastavnik, nije produktivan i učinkovit, nezainteresiran je, iscrpljen i frustriran. Takvi nastavnici imaju manje strpljenja, empatije i razumijevanja za učenike, ne razvijaju kreativnost i inovativnost, a nastava je dosadna i rutinska. Učenici osjećaju i prepoznaju takve učitelje te stvaraju otpor prema njima i njihovim predmetima, što otežava prenošenje znanja i demotivira ih u procesu učenja. Dakle, budući da nastavnici grade budućnost vrlo je važno da vole svoj posao.

Najvažniji element kvalitetnog poučavanja je način na koji učenici reagiraju na aktivnosti poučavanja, što zapravo predstavlja interakciju između nastavnika i učenika. Bratanić (1996; prema Franjić, 2018) ukazuje da nastava kao odgojno-obrazovna djelatnost uključuje dva međuovisna procesa koji se odvijaju u interakcijskoj povezanosti nastavnika i učenika, a ti procesi su učenje i poučavanje. Procesi u nastavnoj situaciji u razredu stapaju se u interpersonalnoj komunikaciji objedinjujući aktivnosti nastavnika s aktivnošću učenika i obratno. Na toj se razini, koju imenujemo nazivom mikropedagoška, gubi granica između obrazovanja i odgoja, između poučavanja i učenja, slijevajući se u jedinstveni i cjeloviti proces (Bratanić, 1996; prema Franjić, 2018). Nastavnikova osobnost igra također važnu ulogu u ovom procesu. Najvažnije osobine nastavnikove osobnosti kako ih ističu mladi učitelji pripravnici u istraživanju provedenom o obrazovanju učitelja, jesu slijedeće: strpljivost, komunikativnost, empatija, dosljednost, samouvjerenost (Relja, 2006). Isto tako važne su i moralni uzor učitelja te njegova ljubav prema nastavničkom pozivu (Franjić, 2018).

S obzirom da rad nastavnika nije usmjeren samo na obaveze i aktivnosti unutar učionice, nego i obuhvata druge poslove koji uključuju pripremu

nastavnih jedinica, vrednovanje postignuća učenika, pisanje izvještaja i organiziranje roditeljskih sastanaka fleksibilnost radnog vremena je od izuzetnog značaja. Svaki nastavnik ima svoj stil rada, a fleksibilnost radnog vremena omogućuje nastavniku da svoj rad prilagodi svom prirodnom tempu. Nastavnik može bolje upravljati svojim vremenom kada ima slobodu u raspoređivanju svojih zadataka. Osim za poboljšanje motivacije, fleksibilnost u radu važna je za očuvanje mentalnog zdravlja te može pozitivno uticati na prevenciju profesionalnog sagorijevanja. S obzirom da su nastavnici porodični ljudi, fleksibilnost radnog vremena pridonosi usklađivanju profesionalnih i porodičnih obaveza, što doprinosi većem zadovoljstvu poslom. Ecimović Nemarnik (2024) navodi da istraživanja pokazuju da oko 40 % zaposlenika odabiru fleksibilnost radnog vremena i mjesta rada kao bitan faktor prilikom traženja posla. Prema istraživanju iz 2018. godine koje je provodila International Working Group na uzorku od 18.000 ispitanika iz različitih djelatnosti iz 96 zemalja, 91 % ih je reklo da fleksibilno mjesto rada omogućava veću produktivnost zaposlenika.

Može se zaključiti da bi nastavnici, uprkos izazovima i poteškoćama sa kojima se susreću, ponovno odabrali svoje zanimanje zbog ljubavi prema nastavničkom pozivu, fleksibilnosti radnog vremena i dinamike rada. Dakle, nastavnici pronalaze lično zadovoljstvo i smisao u svom radu, što ukazuje da obrazovni sistem pruža podršku i određene uslove koji ih zadržavaju te da u obrazovnom sistemu postoji vrijednost i snaga.

Određeni broj nastavnika (26,2%) ne bi ponovo odabrao nastavničku profesiju, navodeći kao glavni faktor politički utjecaj na obrazovni sistem (63,6%). Iako u Zakonu o srednjem obrazovanju u Unsko-sanskom kantonu, u članu 5. koji govori o zabrani diskriminacije i političkog djelovanja stoji da je „u srednjim školama zabranjeno političko organiziranje i djelovanje pojedinaca i političkih partija“, evidentan je utjecaj politike na nastavnike i cjelokupni obrazovni sistem.

Tehnološki napredak i zasićenost tržišta rada rezultiraju trendom emigracija a uz to i poremećenim sistemom ljudskih vrijednosti. Između ostalog, uloga obrazovanja je obezvrijeđena. Nedostatak motivacije i nezainteresiranost učenika nastavnici detektuju kao jedan od presudnih faktora u ponovnom odabiru profesije (50%). Bez obzira na koncept cjeloživotnog učenja, učiteljima je posebno teško pronaći odgovarajuće strategije i metode za motiviranje učenika na učenje.

Zahvaljujući znanju i iskustvu nastavnici mogu dati smjernice za provođenje obrazovnih reformi jer su kao direktni akteri u nastavnom procesu mogu dektovati nedostatke obrazovnog sistema. S obzirom da se svaka promjena tiče

i nastavnika, oni očekuju da svojim idejama i preporukama aktivno doprinose unaprjeđenju obrazovnog sistema.

Osim pomenutih kao ključne faktore prepoznaju sljedeće: nemogućnost utjecaja na obrazovne reforme (47,7%), profesionalno sagorijevanje (43,2%) i nezadovoljstvo platom (43,2%). Koliko god je važno da učitelji vole svoj posao, jednako je važno da sve što rade bude adekvatno vrednovano. Oni koji nisu u obrazovnom procesu teško mogu shvatiti složenost nastavnog angažmana, stoga su zahtjevi učitelja za povećanjem osobnih dohodaka sasvim realni.

Iz odgovora se vidi da preopterećenost radnim obavezama (36,4%) također stoji kao bitan razlog kod onih koji ne bi ponovo birali profesiju nastavnika. Već je pomenuto da angažman nastavnika izlazi iz okvira osmosatnog radnog vremena, zbog čega nastavnici druge profesije prepoznaju kao manje opterećujuće.

Iako se sve manje govori o suradnji roditelja i škola, a sve više o partnerstvu među njima, barijere koje škole stvaraju s ciljem filtriranja negativnih vanjskih utjecaja ostaju porodne za određene faktore, uključujući i utjecaj roditelja. Nastavnici ne bi ponovo izabralo nastavničku profesiju zbog nezadovoljstva nepoštovanjem i ponašanjem roditelja (34,1). Od roditelja se očekuje spremnost na učešće u stvaranju pozitivnog okruženja za učenje, međutim, to učešće ne smije ugrožavati autonomiju nastavnika.

Nažalost, opremljenost obrazovnih ustanova na svim razinama nije u skladu s normama i pedagoškim standardima. Nedostatak moderne nastavne opreme ograničava nastavnike u izboru metoda poučavanja, što uveliko smanjuje mogućnost individualizacije nastave, čime se produbljuju razlike među učenicima. Također, od nastavnika se očekuje da prati savremene obrazovne trendove uz minimalna ulaganja u obrazovni sistem. Nažalost, nastavnici se sve više oslanjaju na tablu i kredu i vlastitu riječ, zahvaljujući kojoj nastavnik uz kreativnost može postati „mađioničar“.

Među razlozima zbog kojih ispitanici ne bi ponovo birali istu profesiju također su: visoka očekivanja prema nastavnicima (29,5%), stalne izmjene i dopune zakonske regulative (27,3%) i nezadovoljstvo međuljudskim odnosima na poslu (20,5%).

Zaključna razmatranja

Nastavnička profesija nije samo posao, ona pored formalnih zadataka mora biti prožeta željom za oblikovanjem mladih ljudi, a to zahtijeva razumijevanje, empatiju, posebnu posvećenost, motivaciju, inovativnost i kreativnost. Nastavnici se danas suočavaju sa brojnim izazovima, što se može i zaključiti iz dobivenih rezultata.

Iako nastavnici procjenjuju nastavničku profesiju kao više zahtjevnu u odnosu na druge profesije, većina bi se opet odlučila na odabir iste, što potvrđuje ljubav i posvećenost prema ovoj profesiji, te nivo profesionalnog zadovoljstva. Dakle, koliko god prepreka bilo u obavljanju nastavničke profesije, pozitivna iskustva sa učenicima, roditeljima, radnim kolegama i drugim saradnicima, pomažu u njihovom prevazilaženju i pronalasku motivacije za rad. U svakoj profesiji pa tako i u nastavničkoj, moguće je uočiti nedostatke, ali isto tako moguće je pronaći pozitivne strane koje mogu biti podstrek za ustrajnost i dodatne napore da se postignu obrazovni ishodi.

Sve navedeno može biti motivacija i argumentacija u okviru profesionalne orijentacije, kako bi se mladi usmjeravali na odabir ove profesije od strane njihovih prethodnika, što je ključno za održivost obrazovnog sistema.

Nastavnici su svjesni njihove važnosti kao temelja obrazovanja i cjelokupnog razvoja društva. U toku svog radnog vijeka oni vode i oblikuju brojne generacije te pomažu u razvijanju njihovih personalnih kvaliteta. Kako ispred škole uvijek stoji prefiks „odgojno-obrazovna ustanova“, i uloge nastavnika su višestruke, pa nastavnici osim obrazovnih posjeduju i uloge odgajatelja, čime su zapravo produžena ruka roditelja. Iz tog razloga važno je ulagati u zadovoljstvo i status nastavnika.

Očekuje se da će od strane onih koji mogu doprinijeti kvaliteti obrazovnog procesa, biti prepoznati nedostaci koji demotiviraju nastavnike i stvaraju averziju prema ovoj profesiji, te predloženi načini za sistemska poboljšanja i podršku.

Literatura

- Bratanić, M. (1996). *Paradoks odgoja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Dragojević, T. & Marić Jurišin, S. (2021). Značaj samovrendovanja rada nastavnika u funkciji profesionalnog razvoja. *Pedagoška stvarnost*, 67(2), 147-159.
- Ecimović Nemarnik, R. (2024). Fleksibilni radni uvjeti – radno vrijeme i mjesto rada. *Sigurnost*, 66 (3), 297-299.
- Franjić, M. (2018). Nastavnik i razredno ozračje iz perspektive učenika. Diplomski rad. Sveučilište u Osijeku: Filozofski fakultet.
- Koludrović, M., Jukić, T., & Reić Ergovac I. (2009). Sagorijevanje na poslu kod učitelja. *Život i škola*, 22, 235-249.
- Kostović, S. (2005). *Vaspitni stil nastavnika*. Savez pedagoških društava Vojvodine.
- Kostović, S. (2008). *Pigmalion u razredu*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

- Malčić, B., Tančić, N., & Kostović, S. (2017). Dimenzije uloge nastavnika u visokoškolskoj nastavi iz perspektive studenata. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 42, 259-273.
- Marić Jurišin, S., & Malčić, B. (2022). *Samoprocjena nastavničke profesije u savremenom obrazovnom kontekstu*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Popović, K. (2019). Obrazovna politika – u makazama paradigmi. U: Zbornik radova *Obrazovna politika i praksa: u skladu ili u raskoraku?* Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Bogradu i Institut za pedagogiju i andragogiju, 2-14.
- Radeka, I., Sorić, I. (2006). Zadovoljstvo poslom i profesionalni status nastavnika. *Napredak*, 147(2), 161-177.
- Relja, J. (2006). Kako se učenici osjećaju u školi. *Život i škola*, 2(15-16), 88-96.
- Stronge, J. H. (2010). *Effective teachers=student achievement*. New York, NY: Eye on Education.
- Žužić, S., Ružić Fornažer, A., & Miličić, A. (2020). Profesionalno sagorijevanje odgojno-obrazovnih radnika. U: Zbornik radova *Savremeni trendovi i izazovi nastavničke profesije*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 53-79.

Summary

The teaching profession is one of the most challenging professions, especially considering contemporary developments in science and society. Like any other profession, teaching must adapt to various social changes and needs; however, it is also obligatory to uphold the best interests of the child. Consequently, high expectations are placed on teachers by the entire community, which can lead to feelings of incompetence and affect their work productivity. An additional burden for teachers may be the constant reevaluation of their career choice, often triggered by excessive pressure associated with the teaching role. Therefore, the aim of this research is to examine teachers' willingness to choose the same profession again based on their attitudes and to identify and analyze the factors influencing the formation of these attitudes.

Keywords: *teaching profession, challenges, attitudes*